

ANTIKVARISK MEDVERKAN 2021

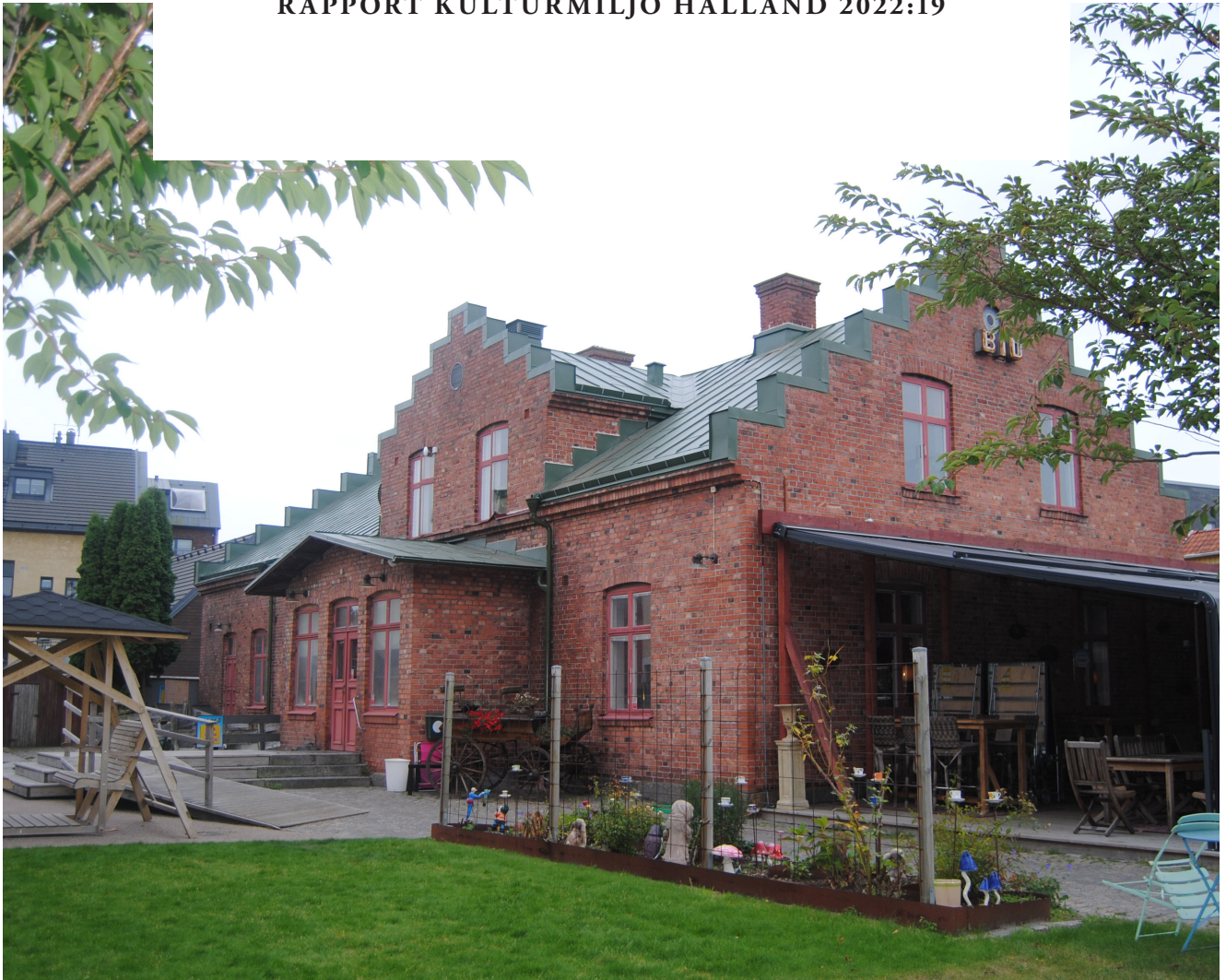
Malin Clarke

TEATER STORAN

Rapport över renovering

Halland, Falkenbergs kommun, Svärdet 8

RAPPORT KULTURMILJÖ HALLAND 2022:19

STIFTELSEN HALLANDS LÄNSMUSEER

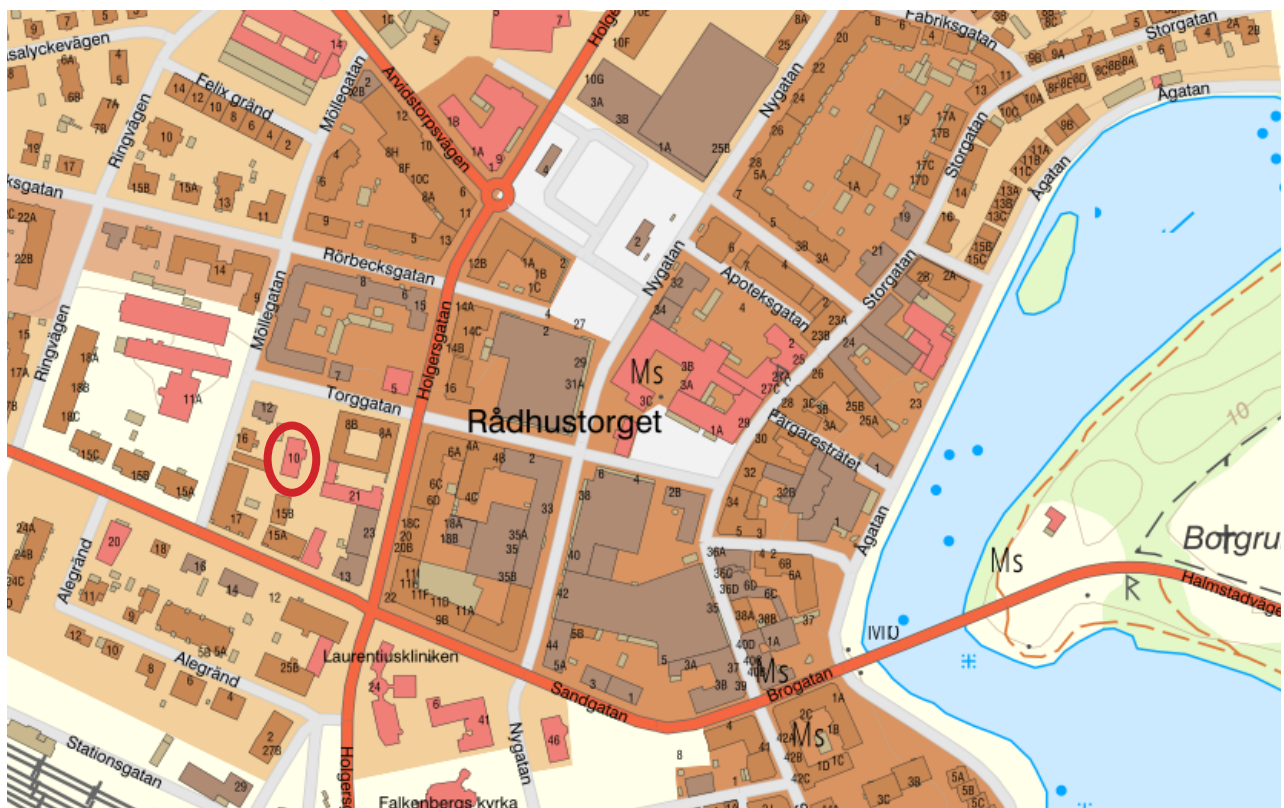
Stiftelsen Hallands Länsmuseer, Kulturmiljö Halland
Uppdragsverksamheten, Halmstad 2021
Antikvarisk medverkan 2021
Bild framsida: Biograf Storan, Svärdet 8. Foto: Malin Clarke.
Layout: Malin Clarke.
Grafisk form: Anders Andersson
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.
Diariennr 2021-9.

INNEHÅLL

Administrativa uppgifter	4
Inledning	5
Uppdrag	5
Befintliga skydd	5
Historik	6
Beskrivning	6
Bakgrund till åtgärder	6
Utförda arbeten	6
Antikvarisk kommentar	6
Före renovering	7
Under renovering	8
Efter renovering	9
Källor och litteratur	10
Arkiv	10
Litteratur	10
Fotografier	10

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

- **Objekt:** Teater Storan
- **Fastighet:** Svärdet 8, Falkenbergs kommun
- **Lst Dnr:** 434-199-2021
- **Sökande:** Teater Storan AB
- **Handlingar:** Länsstyrelsens beslut, daterat 2021-03-30
- **Entreprenör:** M-B Plåt AB
- **Antikvarisk medverkan:** Malin Clarke, Kulturmiljö Halland

Karta över Falkenberg. Den röda ringen markerar den aktuella byggnaden. Karta: Falkenbergs kommun

INLEDNING

Uppdrag

Under maj-juni 2021 har plåttaket på Teater Storan lagts om.

Teater Storan AB har ansökt om bidrag enligt förordningen om bidrag för kulturmiljövård för att lägga om det skivtäckta plåttaket som var i dåligt skick.

Enligt beslutet ska arbetet utföras under antikvarisk medverkan. Den antikvariska medverkan innefattar att kontrollera att arbetet utförs i enlighet med beslutet samt att sammanställa en antikvarisk slutrapport.

Projektet slutbesiktades 28/10 2021 och slutfotografering gjordes 11/11-2021 efter nedmontering av ställningar.

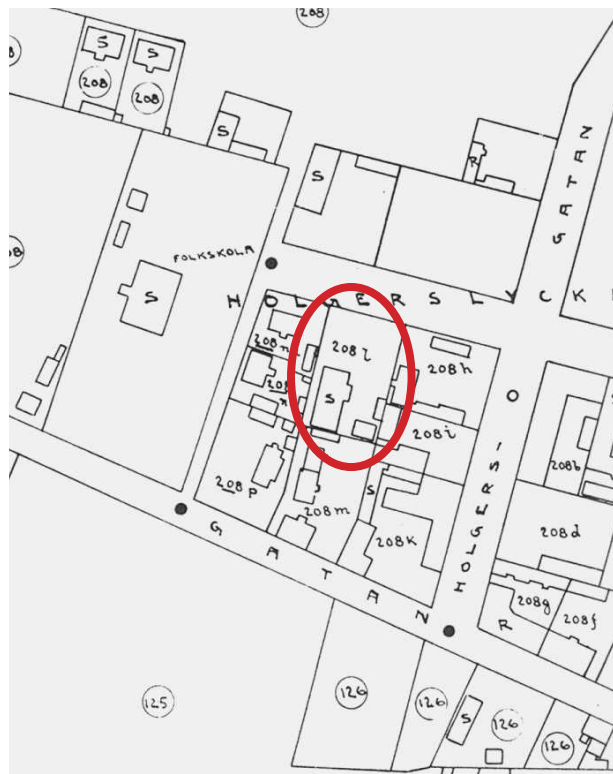
Befintliga skydd

Den f.d biografbyggnaden på Svärdet 8 omfattas av detaljplan för Kv Svärdet m.m. Byggnaden har belagts med skyddsbestämmelser i planen som reglerar följande:

q1 Bebyggelse som omfattas av 3 kap § 12 PBL. Särskilt värdefull bebyggelse. Ändring av byggnad får inte förändra dess karaktär. Särskild hänsyn ska även tas vid invändig ändring och underhåll.

q2 Byggnad får ej rivas.

Byggnaden är klassad som kulturhistoriskt värdefull, Klass A (A-C) i den länsövergripande bebyggelseinventeringen. Enligt inventeringens kriterier innebär det att den bedömts vara av objektsvärde, av nationellt intresse samt omistlig ur kulturmiljösynpunkt.

Ovan syns ett utsnitt ur 1913 års stadsplan. Centralt i kartan syns fastigheten.

Ovan: Bild på byggnaden, troligtvis från 1970-talet.
Källa: Kommunarkivet.

HISTORIK

Kvarteret Svärdet började bebyggas kring sekelskiftet 1900. Vid denna tidpunkt fanns ingen stadsplan för området, men bebyggelsen placerades i regelbunden kvartersindelning och en plan fastställdes några år senare, 1915. Bebyggelsen i området bestod av bostäder, hantverk och samlingslokaler för folkrörelser av olika slag. Svärdet 8 uppfördes troligen någon gång mellan 1899 och 1904. 1905 invigdes byggnaden som lokal för Nationella godtemplarlogen "Fridens banér" som var en del av nykterhetsrörelsen.

Byggnaden murades i rött tegel och fick karaktäristiska medeltidsinspirerade trappstegsgavlar, troligtvis utgick man från en typritning. I bottenvåningen inreddes samlingslokal och på ovanvåningen fanns två bostadslägenheter. År 1909 började godtemplarna med filmvisningsaftnar i byggnaden och lokalerna hyrdes även ut till arbetarrörelsen för möten och föreläsningar. Några år senare, 1914, såldes byggnaden till en av logens medlemmar, Polismästare Berntsson, som vidareutvecklade biografverksamheten. Under många år bedrevs Biograf Storan i byggnaden, och 1957 tog den lokala Folketshus-föreningen över som ägare. På senare tid har byggnaden sålts och numera har Teater Storan sin verksamhet i fastigheten.

BESKRIVNING

Byggnaden är uppförd i stomme av rött tegel på naturstenssockel. Den är i en och en halv våning med karaktäristiska trappstegsgavlar samt frontespiser över entrén samt på motsatt sida. Huvudentrén utgörs av en utskjutande byggnadskropp med ett flackt sadeltak. Fönsterna är välbevarade korspostfönster i trä som målats i en röd kulör. Fönster och dörröppningar kröns av ett stickbågeformat valv. Taket täcks av skivplåt med förskjutna tvärskarvar. Skarvarnas placering indikerar att det troligtvis lagts om någon gång tidigare, då detta utförande blev vanligt först efter 1930. Längs takfoten löper en murad gesims. På norra gaveln sitter skylt med texten "Bio", som vittnar om den tidigare verksamheten i byggnaden.

BAKGRUND TILL ÅTGÄRDER

Taket var sedan flera år tillbaka i mycket dåligt skick med rostskador och läckage. Då byggnaden är skyddad i detaljplan tilläts inte omtäckning med modern bandplåt utan skivtäckningen skulle bevaras i enlighet med befintligt utséende.

UTFÖRDA ARBETEN

Det äldre plåttaket revs bort och skador på underliggande konstruktion åtgärdades och nytt underlag monterades.

Taket täcktes med industrimålat stålplåt. Då befintlig kulör inte fanns i sortimentet valdes skogsgrön plåt i kulör motsvarande NCS 6020-G30Y. Taket var tidigare enkelfalsat men i samband med omläggningen valdes dubbelfalsat utförande för att minska risken för nya läckage. Hakfalsarna utfördes förskjutna gentemot varandra.

Fotrännan utfördes likt tidigare men placerades lite närmre takfoten för att minska vattendropp mot mark och fasad från plåtpartiet under rännan. I anslutning mellan tak och fasad vid frontespiserna samt över entrédelen trappades plåten av längs befintliga tegelfogar. Skorstenarna lämnades med teglet synligt. Takavvattningen beställdes i samma kulörkod som taket men kulören visade sig avvika något. Detta bedömdes dock inte störa helhetsintrycket.

ANTIKVARISK KOMMENTAR

Arbetena är väl utförda, i enlighet med de antikvariska riktlinjerna samt de villkor som ställts i länsstyrelsens beslut.

Före renovering

Byggnaden sedd från väster. Här syns de omfattande rostskadorna som fanns på taket före renoveringen.

Byggnadens norra gavel. Notera de medeltidsinspirerade trappstegsgavlarna, vilka inte förekommer på någon annan byggnad i Falkenberg.

Närbild på anslutningen mellan tak och frontespis. Den gröna kulören hade blekts kraftigt och det var svårt att identifiera hur den sett ut från början.

Under renovering

Taket lades med halvplåtsförskjutna tvärskarvar likt tidigare. Ståndfalsarna gjordes dubbla för att förhindra nya läckage.

På frontespisen syns den nya underlagspappen.

Plåttaket underläggning. Här syns fotrännan med utkastare.

Efter renovering

Byggnadens västra sida efter att takrenoveringen färdigställts.

Detalj av anslutningarna mellan tak och fasad. Avtrappningen följer teglets fogar.

Byggnadens entrésida. I samband med takomläggningen har balkongen på entrédelen tagits bort vilket återställt det ursprungliga uttrycket.

KÄLLOR OCH LITTERATUR

Arkiv

Kulturmiljö Hallands arkiv, Tollsgatan 7, Halmstad

Litteratur

Ahnlund, Björn & Clarke, Malin (2021). Kulturmiljöprogram för centrala delar av Falkenbergs stad. Kulturmiljö Halland

Löfgren, Maria (1989). Kulturhistorisk undersökning av kv Svärdet och Nyckeln, Falkenberg. Hallands Länsmuseum, Landsantikvarien.

Fotografier

Digitala fotofiler till fotodokumentationen utförd vid antikvarisk medverkan vid arbetena på Svärdet 8 är tagna av Malin Clarke och förvaras hos Kulturmiljö Halland, film 2022-27.

KULTURMILJÖ
HALLAND

POSTADRESS: TOLLSGATAN 7 | 302 32 HALMSTAD | TEL: 035-19 26 00

E-POST: [KANSLI@KULTURMILJOHALLAND.SE](mailto:kansli@kulturmiljohalland.se) | HEMSIDA: [WWW.KULTURMILJOHALLAND.SE](http://www.kulturmiljohalland.se)